

Rugpjūčio 23 d. provokaciniame nacionalistų susirinkime Vilniuje prie A. Mickevičiaus paminklo pasireiškė Kapsuko rajono Sasnavos apylinkės gyventojas, Sasnavos bažnyčios klebono šeimininkė Valaitytė Bronė ir šios bažnyčios šlavėjas Petras Gražulis (faktiškai veltėdis, retai būna Sasnavoje).

Valaitytė sambūryje verėklendama kalbėjo apie savo kančias, patirtas pokario metais, tvirtino, kad buvo nepagrįstai nuteista. Tačiau čia ji pasakojo tik jai patinkančią tiesą, "užmiršo", kad pokario metais ji buvo aktyvi banditų, veikusių Šakių rajone, ryšininkė slapyvardžiu "Birutė", kad į šią nusikalstamą veiklą įtraukė Agotą Kasparaitę, namuose laikė ginklus, šaudmenis, banditų pavedimu platino antitarybinius lapelius, 1948m. ji buvo nuteista 8 metams kalėti pagal BK RSFSR 17, 58-16 straipsnius.

Jos tėvas - Valaitis Jaronimas, Juozo, gimęs 1895 m. gyvenęs Leipalotų km. Šakių rajone okupacijos metu buvo baltaraištis, Jo pastangomis buvo nužudytas Rugienius ir du jo sūnūs. Pil. J. Valaitis po karo išėjo į ginkluotą gaują. 1951m. liepos 10 d. buvo ištrauktas iš bunkerio, o 1952 m. sausio 28d. pagal BK 58-1a straipsnį nuteistas 25 m. laisvės atėtimumo. Brolis - Antanas, Jaronimo gaujos, veikusios Basanavičiaus vardo kuopoje, dalyvis (slapyvardis "Briedis"). 1947.06.14d. jis dalyvavo nužudant miško darbininkus Perepeliciną ir Governikovą, 1947.06.30 Griškabūdžio pieno punkto vedėją Adomaitį Albina ir liaudies gynėją Albina Jurgelevičių, 1947.09.20d. agrotechniką Gvildį Antaną. 1949 m. Antanas likviduotas kaip ginkluotos gaujos dalyvis.

Brolis - Pranas, Jaronimo 1946 m. likviduotas gaujoje.

Brolis - Vytautas, Jaronimo - likviduotas 1949m. kaip ginkluotas gaujos dalyvis.

Grįžus iš įkalinimo vietos, Valaitytė neatsisako antitarybinės veiklos. Aktyviai pasireiškia visose buvusiose savo darbo vietose: tiek Sudargo parapijoje, Šakių rajone, tiek Veisiejuose Lazdijų rajone, tiek ir dabartinėje vietoje Sasnavoje.

Dar 1976 metais Lazdijų rajono laikraštis "Darbo vėliava" Nr. 58 apie ją rašė: "... ir labai norėdamas, religine veikla to nepavadinsi. Tai jau politinė veikla".

Sasnavos klebonas Deltuva skelbia reikalavimus ir idėjas, kurios ižeidžia tarybinius žmones, ateistus ir tikinčius, o jo šeimininkė Bronislava Valaitytė užima organizacinę veiklą. Kur gerumu, kur piktumu ji tempia moksleivius į bažnyčios chorą, į patarnavimus religinėms pareigoms, rengia moksleivių išvykas į kitas bažnyčias. Kadangi tokią veiklą įstatymai draudžia, todėl ir veikia ne pats klebonas, o jo šeimininkė "privatus" asmuo. Beje, už panašią veiklą, už nutraukusių su bažnyčia ryšius žmonių šmeižimą ir šantažavimą, kuo aktyviai užsiiminėjo Valaitytė, jai teko palikti Sudargo parapiją Šakių rajone.

Už tokią pat veiklą 1976 metais Valaitytė B. turėjo palikti ir Veisiejų parapiją Lazdijų rajone, ji buvo įspėta prokuratūros darbuotojų už neleistinus aukščiau nurodytus veiksmus, ir išaiškinta, kad panašūs jos poelgiai ateityje gali priversti prie nusikaltimo, už kurį bus patraukta baudžiamojon atsakomybėn.

Tačiau Valaitytė B) savo veiklos neatsisako. Jau 1980 metais organizuoja vaikus į įvairias išvykas.

1981 metų lapkričio mėnesį, tarnaudamas Tarybinėje Armijoje (Afganistane) žuvo sasnavietės Mioldažienės Marijonos sūnus Alvydas. Kai ji atėjo į Sasnavos bažnyčią tartis, kad atlaikytų mišias už sūnų, buvo pažeminta ir išjuokta klebono šeimininkės Valaitytės.

Šeimininkė tada kalbėjo (cituojama) - "Kas tu po velnių per motina, kad bedieviams sūnų savo parduoji, spjauk kolūkio valdžiai ir kariniam komisariatui ant akių, aš tau duosiu penkis šimtus rublių". Mioldažienei paprieštaravus, Valaitytė tęsė: "Jei turi karvę, tai parsiduok, ją, nusipirk ožką, neišlaikysi ožkos ir tos nereiks, nueik į parduotuvę, nusipirk duonos, pasisemk iš šulinio vandens ir tu su vaiku būsi sotį".

Valaitytė neužjautė sunkią valandą Mioldažienės, kaip dera kiekvienam žmogui, o jautė, tur būt, tam tikrą pasitenkinimą kito žmogaus nelaime.

Paskutiniaisiais metais (1986-1987m.) Valaitytė Bronislava pasireiškia kaip parašų rinkėja nuteistiems už antitarybinę

veiklą kunigams - ekstremistams Svarinskui, Tomkevičiui išlais-
vinti. Ji važinėja po kitas respublikos parapijas, buvo pastebėta
išuliai ją elgiantis Kapčiamiestyje, Veisiejuose (Lazdijų rajone),
Merkinėje (Varėnos rajone).

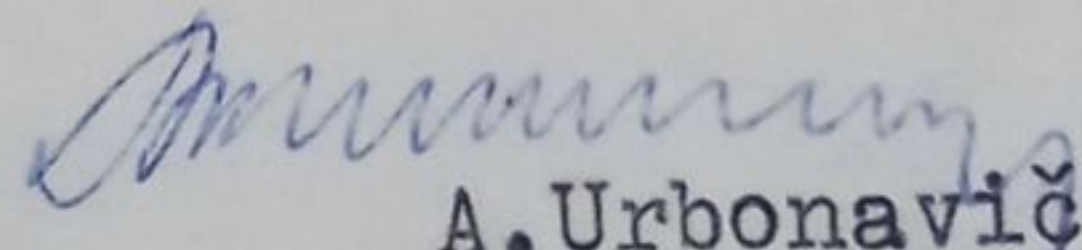
Mūsų rajono prokuratūros darbuotojai taip pat yra perspėję
Valaitę B., kad ji, neturėdama nieko bendro su mokykla, organi-
zuoja vaikus į ratelius, rengia išvykas, veda jų tarpe pokalbius
antitarybine tematika.

1987m. rugsėjo 10 dieną Kapsuko rajono Sasnavos gyvenvietėje
įvyko gyventojų susirinkimas, kuriame deramai buvo įvertintas
Valaitės B. ir Gražulio P. dalyvavimas antitarybiniame sambū-
ryje Vilniuje. Susirinkime dalyvavo 150 gyventojų. Jame kalbėjo
apylinkės vykdomojo komiteto pirmininkas V. Kažemėkaitis, kolūkie-
čiai Mioldažienė M., Vyšniauskas J., Stebulienė B., Didžiojo
Tėvynės karo dalyvis, vienas pirmųjų kolūkio pirmininkas Skučas
P., mokytojai Striukaitienė L., Daugėlienė V., Bubelienė M. Visi
kalbėjusieji pasmerkė antitarybinius Valaitės B. ir Gražulio
P. veiksmus, išreiškė mintį, kad jie neverti sasnaviečių vardo,
kad jiems Sasnavoje ne vieta. Šiai nuomonei pritarė visi esantys
salėje gyventojai.

Antitarybinis išpuolis Vilniuje vieningai buvo pasmerktas
Kapsuko miesto bei rajono darbo kolektyvuose, kur vedė pokal-
bius partijos miesto komiteto nariai bei vadovaujantys parti-
niai ir tarybiniai darbuotojai.

Partijos miesto komiteto biuras patvirtino pirmaeilį
priemonių planą antitarybinio sambūrio organizatoriams demas-
kuoti bei užsienio ardomųjų centrų kurstomai veiklai pasmerkti.
Jame numatyta eilė priemonių, padėsiančių geriau supažindinti
dirbančiuosius bei jaunimą su 1940-ųjų metų įvykiais Lietuvoje
padėsiančių demaskuoti tikrąjį ekstremistų veidą bei tikslus.

Lietuvos Komunistų partijos
Kapsuko miesto komiteto
sekretorius

A. Urbonavičius

1987m. rugsėjo 16 d.